

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Barış TEKSOY

Hukukun Temel Kavramları Dersi

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **1) Toplumsallık (toplumsal yaşamın zorunlu sonucu olması)**
- Düzenleyici, yasaklayıcı ve izin verici kurallar
- Kişiler arası ilişkilerde “**güven duygusu**” ihtiyacını karşılar.
- Dirlik ve düzen içerisinde yaşayabilmeyi, kaba kuvvetin engellenmesini sağlar.
- “Nerede toplum varsa, orada hukuk vardır”

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **2) Hukukun dış dünya olaylarıyla ilgilenmesi**
- Tasarı, düşünce ve niyetler, dış dünyaya yansımadaıkça hukuku ilgilendirmez
- Ancak insan eylemi ya da ilişkisi halini alırsa hukuku ilgilendirir. Yoksa hukukun düzenleme alanı dışındadır.
- Örnekler: evlenme niyeti, sıranın üstünde duran silgiyi alma niyeti, içinden hakaret etme, borcunu vaktinde ödemek istememe

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **3) Hukuk kuralının özgürlükleri sınırlandırırken diğer yandan koruması**
- Düzenleme = sınırlama
- Düzensizlik = keyfîlik (güçlünün egemenliği)
- Düzen ve sınırlama, devlet güvencesine bağlı hak ve özgürlükler ile gerçekleşebilir.
- Hukuka uygun olanın korunmasını sağlar.
(Hukuksal koruma)

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **4) Hukuk kuralının soyutluğu ve genelliği**
- Belli ve tek bir somut olay için değil, aynı kategoriye giren tüm olaylar için uygulanması.
- Yürürlükten kaldırılincaya kadar, aynı durumda sürekli olarak uygulanması.
- Aynı durumda olan herkese uygulanması, kişiler bakımından genelliği.
- Kuralın gayrî şahsî olması, belirli bir kişi için önerilmemesi.

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- Anayasa m. 16: «Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.»
- TMK m. 2/2: «Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.
- TCK m. 216/2: «Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.»
- TTK m.8/1: «Ticarî işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir.»

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **5) Hukuk kuralının normatifliği**
- Hukuk düzeni, bir normlar sistemidir. Hukuk kuralı, olanı değil, olması gerekeni gösteren bir normdur.
- Dođa kuralları, insan iradesinden bağımsız olarak var olan, zorunlu neden-sonuğ ilişkilerini gösterir. Hukuk kuralı ise, insan iradesinin bir sonucu olarak var olur ve belirli bir değere yönelir.
- Hukuk kuralının nihaî amacı, bir hukuksal değere ulaşmaktır. Kural, bu hukuksal değere ulaşmak ve onu korumak için yapılması gerekeni gösterir.
- Hukuksal değerin gerçekteşmesi için, insan davranışının veya eyleminin ne şekilde olması gerektiğini tayin eder.

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- **6) Hukuk kuralının zorlayıcılığı**
- Hukuk düzeni açısından ideal olan hukuk kurallarına uyulmasıdır. Herkesin her durumda hukuk kurallarına uyması sağlanabilir mi?
- Hukuk düzeni için ideal olanla, toplumsal yaşamın gerçeklerinin %100 örtüşmesi söz konusu olamaz. Tarihsel gerçeklik başkadır.

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- Hukuk kuralı: (X) sonucunu istiyorsan (y) davranışında bulun der. Fakat kurala uyup uymamak, nihayetinde kişiye kalmıştır.
- Kişi neden kurala uyabilir:
 - (1) değer yargısını paylaşır
 - (2) işine gelir
 - (3) uymamaktan korkar, vb..
- Kişi neden kurala uymayabilir:
 - (1) kuralın taşıdığı değer yargısına karşıdır
 - (2) işine gelmez
 - (3) kuralı bilmez
 - (4) zorunluluktan uymaz, vb..

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- Hukuk düzeni bakımından;

Hukuka uygun davranış = hukuksal koruma ve geçerlilik

Hukuka aykırı davranış = hukuksal yaptırım

sonuçlarını doğurur (doğurması gerekir).

Yaptırım, hukuka uymaktan kaçınan kişi için, hukuk düzeninin öngördüğü sonuçtur. Yaptırım, hukuka uygun davranıldığı sürece hissedilmez.

HUKUK KURALININ ÖZELLİKLERİ

- Hukuksal yaptırım açısından önemli olan;

1- hukuka aykırılığın kim tarafından ve nasıl tespit edileceğinin;

2- hukuka aykırılığın sonucu olan yaptırımın içeriğinin ve niteliğinin;

3- bu yaptırımın kim tarafından ve nasıl uygulanacağını; yine hukuk düzeninin kendisi tarafından, yani hukuk kuralları ile belirlenmesidir.